

De bleekweide Begijnhofmuseum

Een begijnhof is een ommuurde locatie in een (grote) stad. Wanneer je naar de structuur van het begijnhof van Turnhout kijkt, zie je dat de huizen rond een centrale ruimte gebouwd zijn: een typisch voorbeeld van een pleinbegijnhof. Naast dit type zijn er nog twee andere soorten van begijnhoven. Een stratenbegijnhof (zoals bijvoorbeeld in Lier en Diest) heeft een stratenplan zoals een echte stad. Sommige begijnhoven maken een combinatie van beide types (zoals bijvoorbeeld in Kortrijk).

Sinds het einde van de 19de/begin van de 20ste eeuw staan er bomen rond het binnenplein van het begijnhof in Turnhout. Vroeger was dat niet het geval. Het binnenplein werd gebruikt als bleekweide voor de was. Bomen zouden te veel schaduw veroorzaken en vogels aantrekken die de was konden bevuilen.

Wassen was een bron van inkomsten voor begijnen. Daarom deden ze niet enkel hun eigen was, maar ook de was van het kerklinnen van de omliggende parochies. De was van de conventen gebeurde in zogenaamde 'washuizen'. De Beggakamer van het Begijnhofmuseum was vroeger het washuis van het Sint-Jansconvent. Helaas staat de oude waskuip (een gemetselde kuip met een koperen of zinken bak in) niet meer in het museum. Wanneer je op de binnenkoer van de infirmerie (huisnummer 67) door het raam naast de zitbank binnenkijkt, zie je nog wel zo'n originele waskuip. Onderaan is een zwart luikje waar het vuur gemaakt werd om de ganse was op te warmen. In de infirmerie deden de begijnen de was van het kerklinnen.

Het wasprocedé

Tot na de Tweede Wereldoorlog was wassen een enorme karwei. De begijnen deden deze klus dan ook maar eens om de zes weken. Het kerkelijk linnen werd wekelijks gewassen.

Om aan de was te kunnen beginnen, moesten de begijnen de waskuip vullen. Hiervoor moesten ze vijftig emmers water aan de pomp oppompen en naar het washuis brengen. Zoals hierboven vermeld, gebeurde dit wekelijks om het kerklinnen te wassen.

Het wassen van kerklinnen was aan strikte regels onderworpen. De ganse procedure nam een volledige week in beslag.

Stap 1: Het kerklinnen werd in de week gezet.

Stap 2: De begijnen kookten de was af in een sop van bruine zeep in de waskuip ...

Stap 3: ... en schrobden hem op een wasplank.

Stap 4: Daarna lieten de begijnen de was bleken op de bleekweide van het hof.

Stap 5: Om het linnen volledig rein te krijgen, wasten de begijnen het nogmaals in een sop van Sunlight-zeep ...

Stap 6: ... om hem dan minstens driemaal te spoelen in helder water. Aan het laatste spoelwater voegden ze blauwsel toe.

Stap 7: De was werd opnieuw even te drogen gelegd op den blijk.

Stap 8: De voorlaatste stap was het stijven van de was.

Stap 9: Als laatste werd het kerklinnen gestreken.

Extra regelgeving

Buiten een strikte wasprocedure vermelden de statuten van het begijnhof ook nog enkele regels over het wassen. 'Geene manshemden – die der priesters uitgezonderd – worden op den blijk toegelaten, en geen wasgoed mag op zon- en heiligdagen op de blijk gelegd worden of blijven liggen.' Volgens het kerkelijk reglement moest het ablutiewater terug aan de natuur gegeven worden. Daarom gebruikten de begijnen natuurlijke wasproducten (bruine zeep, vervaardigd met lijnolie van vlaszaad, of Sunlight zeep).

Tekst: Karolien Geerts

Turnhoutse Route voor Archief en Musea

inventaris :

- Prentkaart (1903): collectie Stadsarchief Turnhout, #58-025
Stadhuis, Grote Markt 1, 2300 Turnhout
- Meer info: Begijnhofmuseum - TRAM 41: www.begijnhofmuseum.be
Begijnhof 56, 2300 Turnhout

bibliografie :

- *Statuten en gebruiken van het begijnhof te Turnhout*. Mechelen, S. Franciscus Drukkerij, 1931.
- Gidsen Begijnhofmuseum

Het object van de maand is een initiatief van TRAM 41. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze website (www.tram41.be, klikken naar Object van de Maand)

Contact: TRAM 41 - Stadhuis, Grote Markt 1, B - 2300 Turnhout

Tel: + 32 14 44 33 98 • tram41@turnhout.be • www.tram41.be

v.u.: Erwin Brentjens, Fonteinstraat 141, B-2300 Turnhout

